

ГОДИШНИК НА СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

ФАКУЛТЕТ ПО ПЕДАГОГИКА

Книга Педагогика

Том 107

ANNUAL OF SOFIA UNIVERSITY “ST. KLIMENT OHRIDSKI”

FACULTY OF EDUCATION

Education

Volume 107

МЕТОДИЧЕСКАТА ПОДГОТОВКА НА СТУДЕНТИТЕ
ПЕДАГОЗИ КАТО БЪДЕЩИ НАЧАЛНИ УЧИТЕЛИ
ПРЕЗ ПОГЛЕДА НА СТУДЕНТИ ОТ СПЕЦИАЛНОСТ
ПЕДАГОГИКА И НАЧАЛНИ УЧИТЕЛИ ОТ БАЗОВИ
УЧИЛИЩА НА СУ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

НЕЛИ ИВАНОВА*

Резюме: В студията е представен качествен и количествен анализ на резултатите от проведено изследване за установяване чрез анкета на методическата подготовка на студентите от специалност Педагогика през погледа на учители от базови училища на СУ „Св. Климент Охридски“ и студенти педагози. Поставят се акценти, свързани с взаимодействието на висшето училище и базовото училище, с мотивацията на студентите като потенциални начални учители и пр.

Ключови думи: методическа подготовка, учители от базови училища на СУ „Св. Климент Охридски“, студенти от специалност Педагогика, мотивацията на студентите като потенциални начални учители.

* E-mail: neli_s_iv@abv.bg

**PEDAGOGY STUDENTS' METHODOLOGICAL PREPAREDNESS FOR THEIR FUTURE
PRIMARY TEACHER CAREERS – A SURVEY OF PEDAGOGY STUDENTS
AND INTERNSHIP SUPERVISOR TEACHERS OF SOFIA UNIVERSITY
„ST. KLIMENT OHRIDSKI“ OPINIONS**

Nelly Ivanova

***Abstract:** The study presents quantitative and qualitative analyses of the data from a survey which aim has been to evaluate the pedagogy students' methodical preparedness for their future primary teacher careers. The two target groups are internship supervisor teachers of Sofia university „St. Kliment Ohridski“ and students in pedagogy. Important questions like the interaction between higher schools and internship schools, the motivation of students for their future primary teacher careers, and so on are also discussed.*

***Key words:** the methodical preparedness, internship supervisor teachers of Sofia University „St. Kliment Ohridski“, students in pedagogy, the motivation of students for their future primary teacher careers.*

Въведение

Проблемът за методическата подготовка на студентите от специалност Педагогика като бъдещи начални учители не е изследван във Факултета по педагогика при СУ „Св. Климент Охридски“, но е изключително актуален – в контекста на проблема за успешната професионална реализация и социализацията на студентите педагози. В България проблемът е недостатъчно изследван. Поради това е избран като изследователски проблем, представен в настоящото изложение.

Изучаването на учебната дисциплина „Методика на обучението по български език и литература в началното училище“ от студентите от специалност Педагогика

След запознаване с периодите в развитието на детската литература и с най-ярките ѝ представители (по избираемата дисциплина „Детска литература“), и след интерпретацията в практически план на нормите на книжовния български език (по избираемата дисциплина „Съвременен български език“) от модул „Училищна педагогика“, студентите педагози във Факултета по педагогика към СУ „Св. Климент Охридски“ изучават и задължително избираемата дисциплина „Методика на обучението по български език и литература (БЕЛ) в началния етап на основната образователна степен“ (МОБЕЛ). Сту-

дентите имат възможност чрез изучаването на дисциплината да се запознаят с характерното за периода на начално ограмотяване, с процесите на овладяване на четивната техника и формирането на уменията за писане, със спецификата на обучението по български език като първи език и на литературното обучение, със своеобразието на формирането на комуникативноречеви умения – за възприемане и осмисляне, и за създаване на текст, за спецификата и целите на общуването в контекста на интерпретираната проблематика. Интерпретират очакваните резултати от обучението по БЕЛ, регламентирани от учебните програми по български език и литература в началния етап на основната образователна степен. По време на обучението по тази дисциплина, тъй като тя е с текуща оценка, на студентите се предоставя възможност да подготвят портфолио, в което се включва *курсова работа* (отразяваща анализа на резултатите от проведено изследване с ученици в началния етап на основната образователна степен по проблем, свързан с езиковото или литературното обучение), *анализ на учебник по български език или читанка за 1.–4. клас* – по предложени критерии и методически вариант на *ход на урока*, който са апробирали в базово училище на СУ „Св. Климент Охридски“ – в рамките на хоспитирането по тази дисциплина. Докосването на студентите педагози в практически план до проблемите на обучението по български език и литература в началния етап на основната образователна степен им дава възможност да се ориентират в спецификата на педагогическото общуване в урока по български език и литература. Предоставената им възможност да реализират урок по български език и литература в 1.–4. клас съдейства за установяване на контакт с децата в начална училищна възраст, за долавяне спецификата на педагогическото общуване в урока по български език и литература в началния етап на основната образователна степен.

Как да се интерпретира **учебното съдържание** в контекста на родно-езиковото обучение по български език и по литература в различните **видове уроци по български език и литература**? Какви **методи, похвати и форми** да използва началният учител, за да постигне **очакваните резултати по отношение на знанията, уменията, отношенията** (както ценностни ориентации, така и оценъчни съждения и емоции, насочени към богатството на езика, към заобикалящата действителност, националната идентичност, културната различност и пр.)? – на тези въпроси се търси отговор в процеса на изучаване на учебната дисциплина „Методика на обучението по български език и литература в началното училище“ от студентите от специалност Педагогика.

Достатъчно ли е, обаче, в рамките на 30 учебни часа лекции и 30 часа упражнения, и 15 часа хоспитиране в рамките на подготовката по задължителноизбираемата учебна дисциплина „Методика на обучението по български език и литература в началното училище“ студентите педагози да се подготвят за реализиране на обучението по български език и литература в началния етап

на основната образователна степен? Какво още е необходимо да се направи, за да се чувстват уверени студентите за успешното реализиране на това обучение? Как да се усъвършенстват контактите между висшето училище и базовото училище, за да се съдейства за методическата подготовка на студентите педагози? На тези и други подобни въпроси се търси отговор чрез реализацията на научноизследователската работа в контекста на темата на проекта¹.

Изследване за установяване методическата подготовка на студентите педагози като бъдещи начални учители

Цели и обхват на изследването

През м. май 2013 г. е проведено изследване със студенти от специалност Педагогика и начални учители от базови училища на СУ „Св. Климент Охридски“.

С изследването се цели:

1. Проучване потребностите на студентите педагози във връзка с подготовката им в контекста на дисциплината „Методика на обучението по български език и литература в началното училище“ – като предпоставка за успешната реализация на обучението по български език и литература в началния етап на основната образователна степен;
2. Проучване мнението на началните учители от базовите училища на СУ „Св. Климент Охридски“ за методическата подготовка на студентите педагози като бъдещи начални учители;
3. Обобщаване на получените от изследването резултати и извеждане на обобщения и препоръки за усъвършенстване подготовката на студентите по „Методика на обучението по български език и литература в началното училище“.
4. Изготвяне на конкретни методически идеи за усъвършенстване процеса на подготовка на студентите педагози като бъдещи начални учители по български език и литература в началния етап на основната образователна степен.

¹ Студията отразява етап от извършената работа по темата на научноизследователски проект №40/15.04.2013 г., на тема „Равнище на методическата подготовка на студентите от специалност Педагогика като бъдещи начални учители“, финансиран от Университетски фонд „Научни изследвания“ на СУ „Св. Климент Охридски“. Авторът на студията е ръководител на научния колектив, реализирал изследването и анализа на получените резултати. В провеждането на изследването и количествения и качествен анализ на получените резултати активно са се включили членовете на колектива по проекта – студентите от III курс специалност Педагогика: *Вероника Стоянова, Стиляна Калеева, Ралица Василева, Гергана Валентинова, Яна Иванова и Кристияна Стойчева*, както и студентите *Елена Стефанова и Данина Вучева*.

Анкетното изследване е проведено с общо **40 учители** от базови на СУ „Св. Климент Охридски“ **4 столични училища** (6 – от **139 ОУ „Захарий Круша“**; 3 – от **133 СОУ „А. С. Пушкин“**; 9 – от **101 СОУ „Бачо Киро“**, 22 – от **144 СОУ „Народни будители“** – гр. София) и с **50 студенти** от специалност Педагогика на СУ „Св. Климент Охридски“ (**20** – от III курс редовно обучение, **15** – от IV курс редовно обучение и **15** – от IV курс задочно обучение).

В базовите училища студентите от специалност Педагогика на СУ „Св. Климент Охридски“ наблюдават уроци на начални учители и апробират свои методически варианти на уроци по български език и литература в 1.–4. клас (в рамките на изучаването на дисциплината „Методика на обучението по български език и литература в началния етап на основната образователна степен“). Там се провежда и преддипломната им практика. По тази причина изследването е реализирано и с начални учители от базовите училища на СУ „Св. Климент Охридски“, за да се установи – как тези учители преценяват методическата подготовка на студентите педагози – на основата на наблюденията си от съвместната работа със студентите както по време на хоспитирането по дисциплината „Методика на обучението по български език и литература в началния етап на основната образователна степен“, така и по време на преддипломната им практика.

Диагностичен инструментариум

За реализиране целите на изследването бе необходимо:

1. Да се създаде подходящ диагностичен инструментариум в съответствие с целите на изследването, а именно:
 - *анкета* със студенти от III и IV курс на специалност Педагогика – редовно и задочно обучение;
 - *анкета* с начални учители от базови училища на СУ „Св. Климент Охридски“;
2. Да се направи обработка на получените от проучването резултати.
3. Да се направят изводи и обобщения на основата на количествения и съдържателния анализ на данните от проведеното изследване, представени графично и таблично, с цел усъвършенстване на методическата подготовка на студентите от специалност Педагогика.

Анкетата включва общо **20 въпроса** – 18 от отворен тип и 2 от затворен, с които се цели да се изследва мнението на студентите за изучаването на дисциплината МОБЕЛ в начална училищна възраст, както и да се самооценят и да бъдат оценени от началните учители от базовите на СУ „Св. Климент Охридски“ училища – по отношение на методическата им подготовка в резултат на изучаването на дисциплината – по определени **параметри**, а имен-

но: Обогаляване познанията на студентите педагози за спецификата на работа в началния етап на основната образователна степен в резултат на изучаването на дисциплината МОБЕЛ; Яснота на целите на обучението по дисциплината МОБЕЛ в началното училище за студентите педагози; Съответствие на целите на обучението по дисциплината МОБЕЛ на интересите и целите на студентите педагози; Умение на студентите педагози да съвместяват целите си с тези на обучението по дисциплината МОБЕЛ и с целите на преподавателя по МОБЕЛ, с целите на базовия учител; Наличие на оптимален баланс между теория и практика в обучението по дисциплината МОБЕЛ; Удовлетвореност от начина на провеждане на хоспитирането по дисциплината МОБЕЛ в началното училище; Взаимодействие между титulary и асистента по дисциплината МОБЕЛ; Съобразяване на студентите педагози с равнището на езиковото и литературното развитие на учениците в начална училищна възраст, когато подготвят уроци по български език и литература; Използване от студентите педагози на съвременни образователни технологии в уроците по български език и литература в процеса на обучението по дисциплината МОБЕЛ в началното училище; Съдействие от началните учители от базовите училища при подготовката и реализацията на уроците по български език и литература от студентите педагози по дисциплината МОБЕЛ в началното училище; Съобразяване на студентите педагози с направените от началните учители от базовите училища препоръки за подготовката и реализацията на уроците; Съдействие от страна на преподавателя по МОБЕЛ при подготовката и реализацията на уроците от студентите педагози; Ценното, което студентите педагози биха запазили в обучението по дисциплината МОБЕЛ в началното училище; Повишаване мотивацията на студентите педагози за работа по дисциплината МОБЕЛ в началното училище в процеса на изучаването ѝ; Подобряване стила на самостоятелна работа на студентите педагози като резултат от изучаването на дисциплината МОБЕЛ в началното училище; Интерес на студентите педагози към интерпретираната проблематика след приключване на изучаването на учебната дисциплина МОБЕЛ; Предложения за промени в обучението по МОБЕЛ в началното училище; Мотивация на студентите педагози да преподават български език и литература в началния етап на основната образователна степен, и пр.

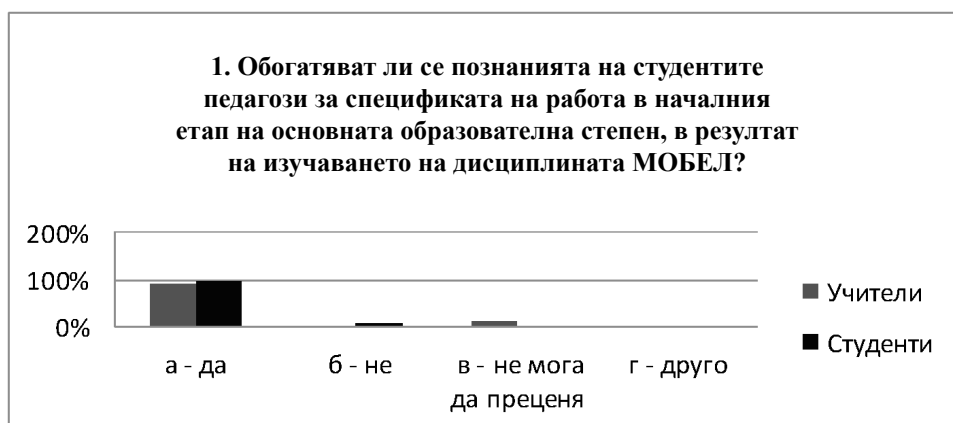
Въпросите в анкетата са еднакви за двете групи респонденти (студенти и учители). Целта е да се провери каква е методическата подготовка на студентите педагози според тях и според началните учители, при които се реализира хоспитирането в базовите училища.

Анализ на резултатите от изследването

Количественият и съдържателният анализ на получените данни от изследването показват, че:

В отговор на **въпрос 1** от проведената анкета (*Обогатяват ли се познанията на студентите педагози за спецификата на работа в началния етап на основната образователна степен в резултат на изучаването на дисциплината МОБЕЛ?*) 90% от учителите и 97% от студентите смятат, че познанията на студентите се обогатяват в резултат на изучаването на дисциплината МОБЕЛ. Налице е единодушие и при двете групи по този въпрос. Студентите, изучавали този предмет, отговарят много утвърдително, като само 3% от тях са отговорили с „не“.

Фигура 1

На **въпрос 2** (*Ясни ли са целите на обучението по дисциплината МОБЕЛ в началното училище за студентите педагози?*) 52% от учителите и 45 % от студентите са посочили отговор „в голяма степен“. 49% от студентите са посочили отговор „да, напълно“, а останалите проценти на учителите са разпределени в различни отговори (25% са посочили „в голяма степен“, 10% – „да, напълно“ и 8% – „почти не“). Студентите смятат, че целите на дисциплината са ясни за тях.

Фигура 2

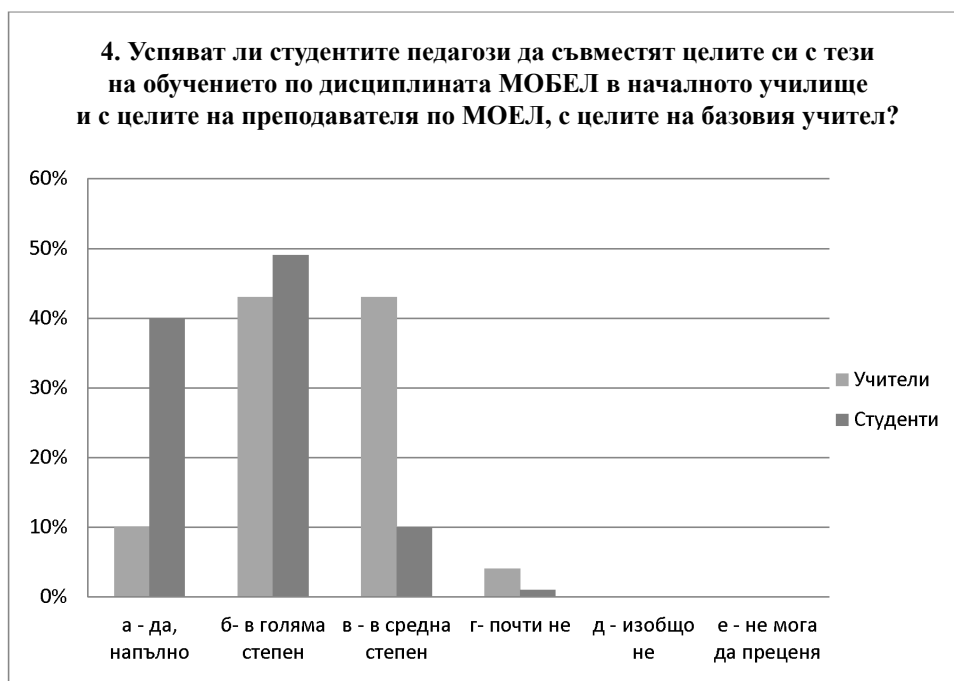
В отговор на **въпрос 3** (*Отговарят ли целите на обучението по дисциплината МОБЕЛ на интересите и целите на студентите педагози?*) 38% от учителите и 52% от студентите са посочили отговор „в голяма степен“. 33% от студентите са отговорили с „да, напълно“ и само 15% от учителите са посочили този отговор. Останалата част от учителите са отговорили: „в средна степен“ – 23% и „почти не“ – 13%. Общо 85% от всички студенти са отговорили в положителната скала. Това ни дава основание да смятаме, че целите на обучението отговарят на интересите и целите на по-голямата част от студентите. Учителите по този въпрос са разколебани, тъй като явно не могат да преценят непосредствено дали това е така или не. 10% от тях не са дали отговор на този въпрос.

Фигура 3

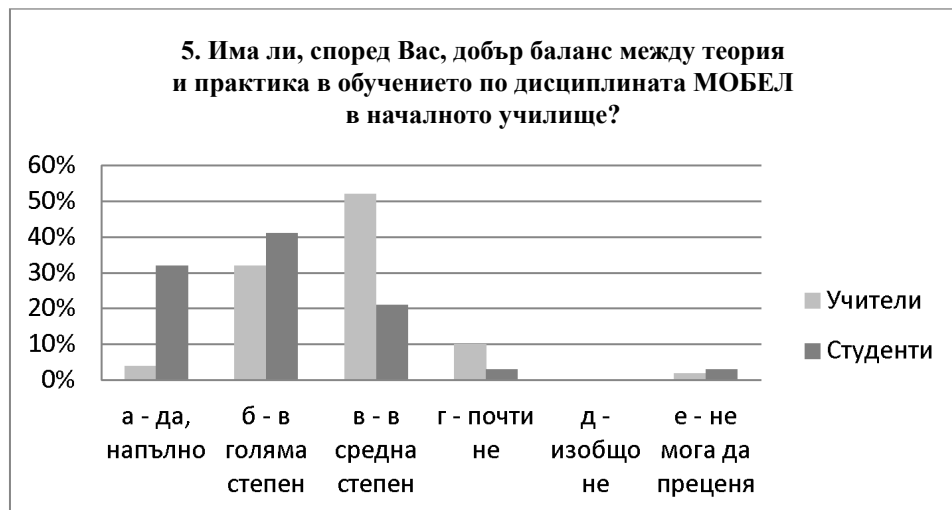
На **въпрос 4** (*Умеят ли студентите педагози да съвместяват целите си с тези на обучението по дисциплината МОБЕЛ и с целите на преподавателя по МОБЕЛ, с целите на базовия учител*) 10% от учителите са отговорили с „да, напълно“, докато при студентите този отговор е получил 40%. Отговор „в голяма степен“ е посочен от 43% от учителите и 49% от студентите. Също толкова голям процент (43%) учители смятат, че студентите успяват да съвместят целите „в средна степен“. Тези данни сочат, че учителите преценяват успеха на съвместяване на целите на студентите по-скоро в средна и в голяма степен. Студентите са убедени в успеха на съвместяването на целите и отговарят утвърдително с „да, напълно“ и „в голяма степен“.

Фигура 4

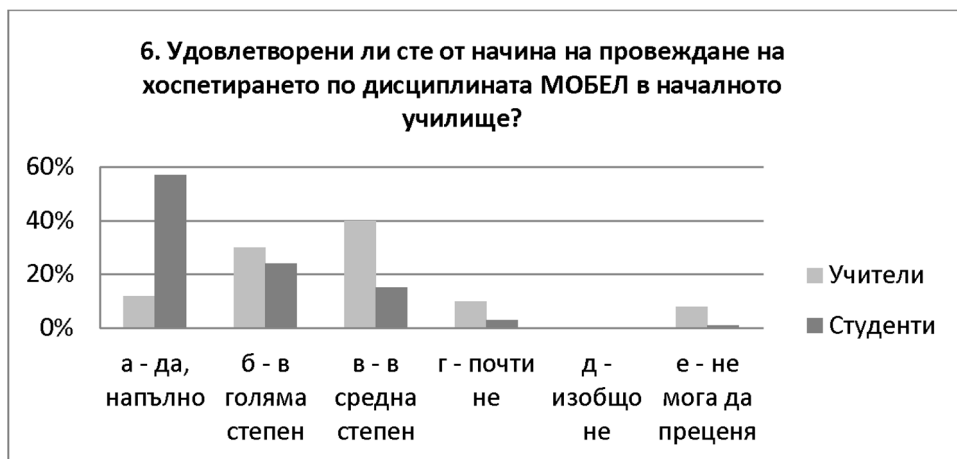
В отговор на **въпрос 5** (*Има ли, според вас, добър баланс между теория и практика в обучението по дисциплината МОБЕЛ?*) 4% от учителите и 32% от студентите отговарят с „да напълно“. 32% от учителите и 41% от студентите отговарят с „в голяма степен“. Най-много учители (52%) и 21% от студентите са отговорили „в средна степен“. 10% от учителите и 3% от студентите са отговорили с „почти не“. Както се вижда, отговорите на този въпрос са много различни и при двете групи – учители и студенти. Въпреки това – студентите, като цяло, са обединени в положителната скала от отговори, те смятат, че има добър баланс между теория и практика в обучението по тази дисциплина. Ако се сумират процентните съотношения в положителната скала, се вижда, че 73% от студентите считат, че има баланс между теория и практика. При учителите, обаче, процентното съотношение е под 50% – общо 36% отговарят в положителната скала. Останалата част са отговорили „в средна степен“, което ни дава основание да смятаме, че за разлика от студентите учителите смятат, че балансът „теория–практика“ не е постигнат и трябва да се работи още върху него.

Фигура 5

На **въпрос 6** (*Удовлетворени ли сте от начина на провеждане на хоспитирането по дисциплината МОБЕЛ в началното училище?*) студенти и учители посочват различни отговори. Докато по-голямата част от студентите отговарят с „да, напълно“ (57%), отговорите на учителите може да се разделят в три групи: „да, напълно“ (12%), „в голяма степен“ (30%) и „в средна степен“ (40%). Това показва, че за разлика от студентите учителите не са напълно удовлетворени от провеждането на хоспитирането по дисциплината МОБЕЛ. Въпреки това в отрицателната скала отговарят само 10% от учителите и 3% от студентите. Оттук следва, че изследваните лица (най-вече учителите от базовите училища) не са напълно удовлетворени от провеждането на хоспитирането и смятат, че трябва да бъде работено в посока за усъвършенстването му.

Фигура 6

На **7 въпрос** (*Постига ли се добро взаимодействие между титуляря и асистента по дисциплината МОБЕЛ?*) 50% от студентите са отговорили с „да, напълно“, а – 35% „в голяма степен“. Студентите смятат, че има добро взаимодействие между титуляря и асистента по дисциплината МОБЕЛ. Учителите също отговарят в положителната скала: 25% са посочили „да, напълно“, 30% – „в голяма степен“ и 25% „в средна степен“. Като цяло 55% от учителите са отговорили в положителната скала. Не е малък процентът на посочилите отговор „не мога да преценя“ – 17%. 2% от учителите и от студентите са отговорили в отрицателната скала („почти не“). Учителите и студентите смятат, че взаимодействието между асистента и титуляря на дисциплината е добро.

Фигура 7

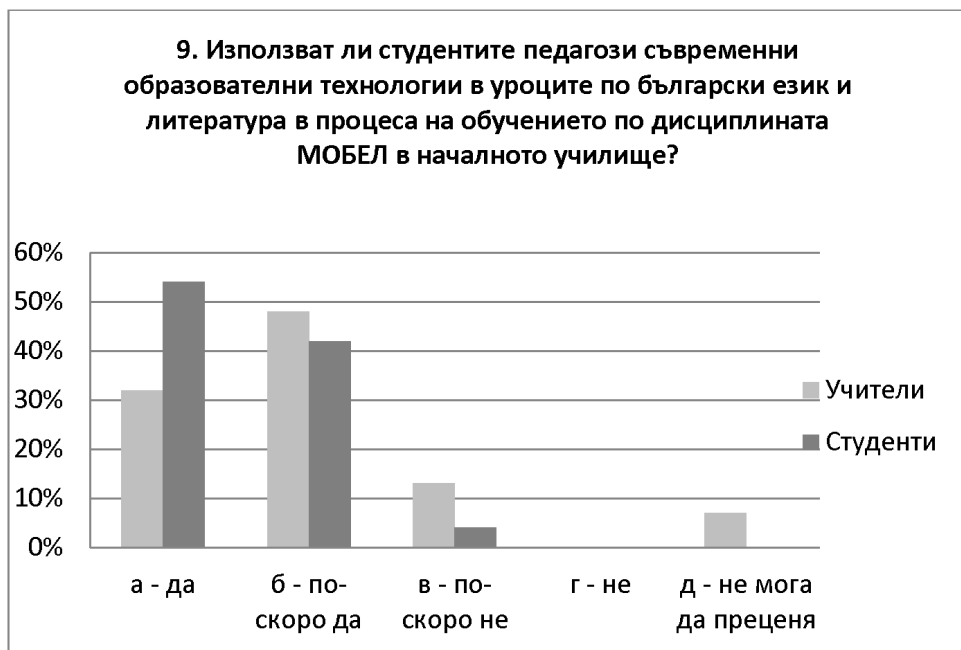
В отговор на **въпрос 8** от анкетната карта (*Съобразяват ли се студентите педагози с равнището на езиковото и литературното развитие на учениците, когато подготвят уроци по български език и литература?*) 76% от студентите отговарят с „да, напълно“, а останалите 24% – с „по-скоро да“. Учителите са отговорили по следния начин: 25% – „да, напълно“, 50% – „по-скоро да“ и 20% – „по-скоро не“. Въпреки различието в отговорите по-голямата част от тях са на мнение, че студентите се съобразяват с езиковото и литературното развитие на учениците при подготовката на уроците по български език и литература. За разлика от студентите, които не са посочили отрицателен отговор, 20% от учителите са на мнение, че студентите не се съобразяват с езиковото и литературното развитие на децата при подготовката на уроците си по БЕЛ и трябва да работят върху това.

Фигура 8

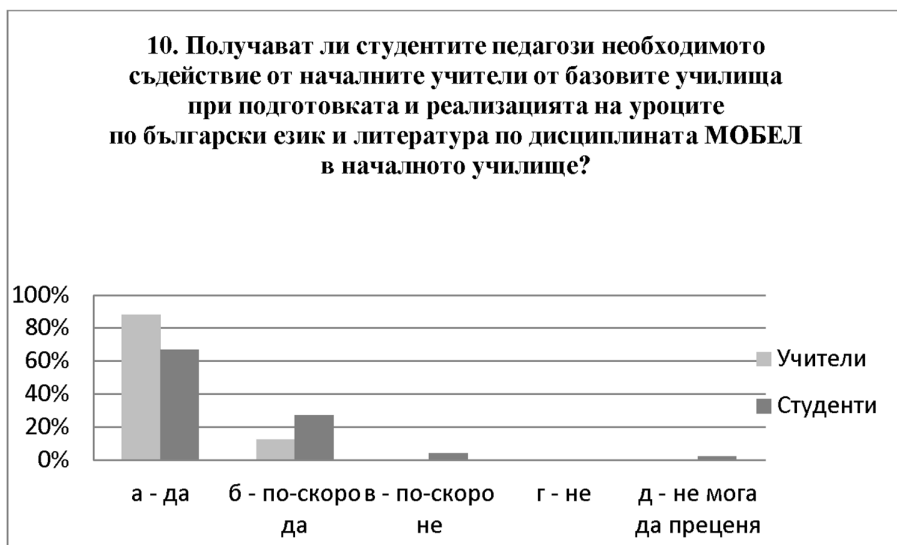
На **въпрос 9** (*Използват ли студентите педагози съвременни образователни технологии в уроците по български език и литература в процеса на обучението по дисциплината МОБЕЛ в началното училище?*) 32% от учителите и 54% от студентите отговарят утвърдително с „да“. 48% от учителите и 42% от студентите са посочили отговор „по-скоро да“. Тези данни, близки за двете групи, показват, че и учители, и студенти са на мнение, че студентите педагози използват съвременни образователни технологии в уроците по български език и литература, които апробират в рамките на хоспитирането в базовите училища.

Фигура 9

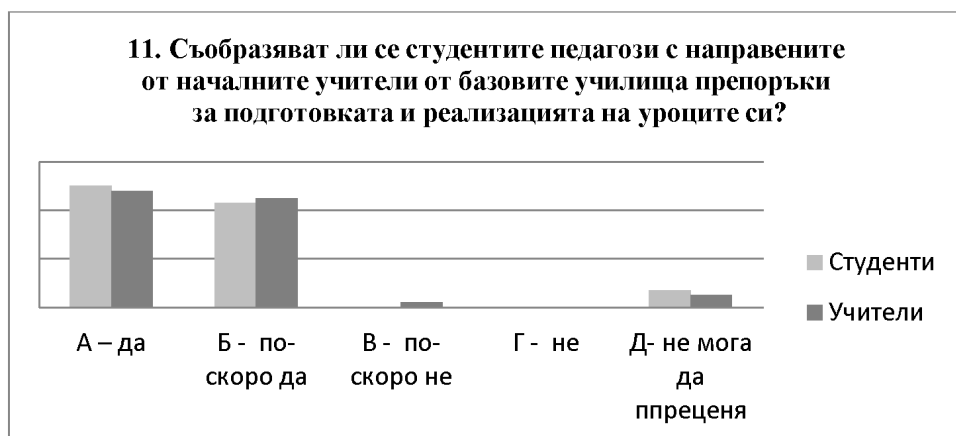
В отговор на **въпрос 10** (*Получават ли студентите педагози необходимото съдействие от началните учители от базовите училища при подготовката и реализацията на уроците по български език и литература по дисциплината МОБЕЛ в началното училище?*) 88% от учителите и 67% от студентите са отговорили с „да“. Останалите 12% от учителите и 23% от студентите са отговорили с „по-скоро да“. Тези резултати дават основание да се направи изводът, че учителите оказват необходимото съдействие на студентите при подготовката и реализацията на уроците по български език и литература по дисциплината МОБЕЛ в началното училище. Наблюденията на преподавателя по дисциплината потвърждават данните от изследването по този въпрос от анкетата. Началните учители са отзивчиви по отношение на потребностите на студентите педагози от консултации с тях.

Фигура 10

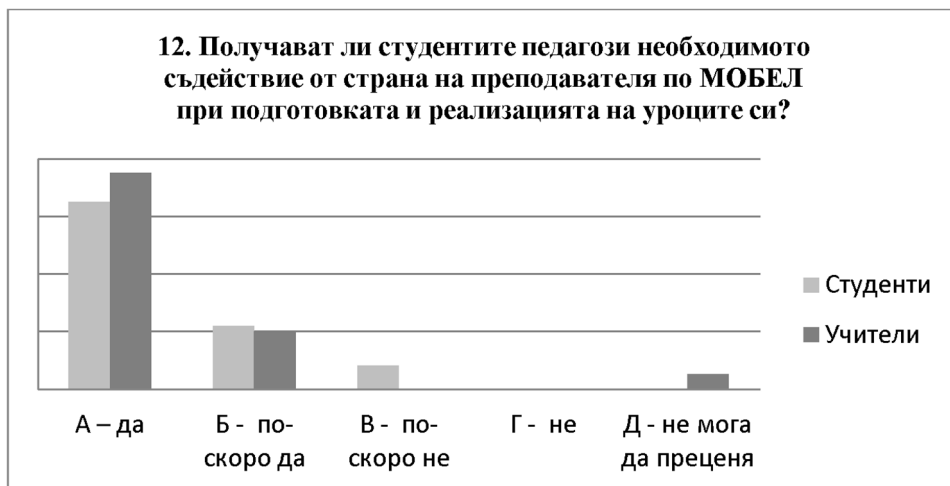
В отговор на **въпрос 11** (*Съобразяват ли се студентите педагози с направените от началните учители от базовите училища препоръки за подготовката и реализацията на уроците си?*) и учители, и студенти се съгласяват с твърдението, че студентите се съобразяват с направените от началните учители препоръки, което се дължи на желанието на началните учители да подкрепят и подпомагат максимално студентите педагози, което се вижда от високите резултати.

Фигура 11

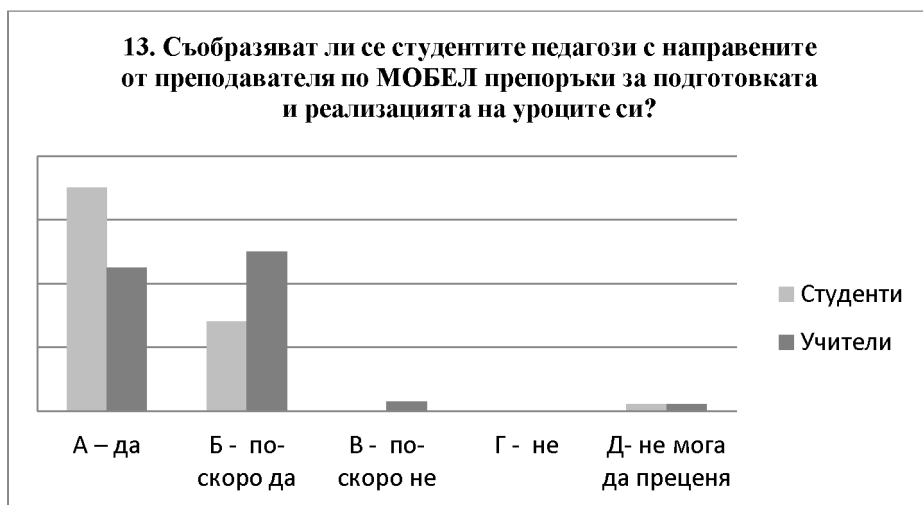
В отговор на **въпрос 12** (*Получават ли студентите педагози необходимото съдействие от страна на преподавателя по МОБЕЛ при подготовката и реализацията на уроците си?*) и двете групи анкетирувани лица – студенти и учители, отбелязват, че по тяхно мнение и наблюдения преподавателят по дисциплината МОБЕЛ в началното училище оказва помощ на студентите педагози при подготовката и реализацията на уроците им. Резултатите сочат, че над 60% от учители и студенти са напълно съгласни с горепосоченото твърдение, а останалите също са в положителната скала с отговори като „по-скоро да“.

Фигура 12

В отговор на **въпрос 13** (*Съобразяват ли се студентите педагози с направените от преподавателя по МОБЕЛ препоръки за подготовката и реализацията на уроците си?*) преобладаващата част от студентите са посочили отговор „да“ и „по-скоро да“, докато преобладаващата част от учителите са посочили отговор „по-скоро да“, много малка част – „по-скоро не“ и незначителна част „не мога да преценя“ – поради липса на преки наблюдения.

Фигура 13

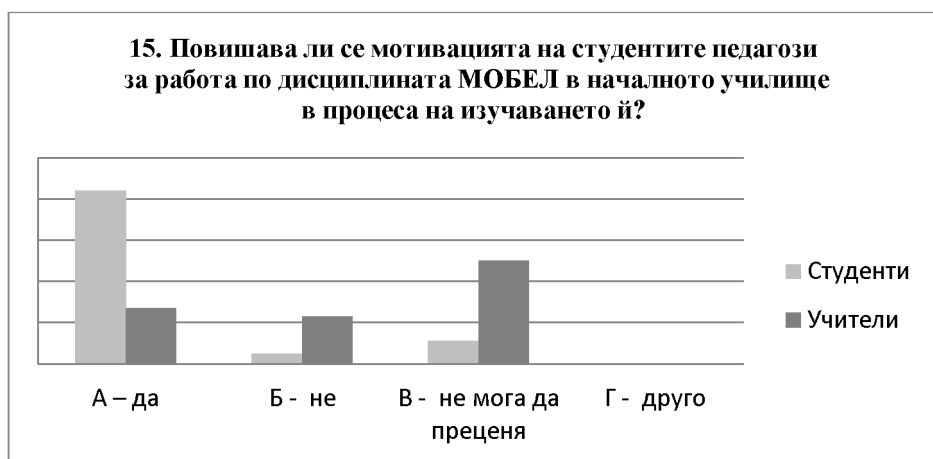
В отговор на **въпрос 14** (*Какво бихте запазили в обучението по дисциплината МОБЕЛ в началното училище?*), както се вижда от получените резултати, част от изследваните учители се въздържат при попълване на този отворен въпрос. Това вероятно се дължи на факта, че учителите са по-добре запознати повече с практическото провеждане на дисциплината, отколкото с лекционното. По отношение на реализирането на уроците от студентите и наблюденията на уроците – и двете групи харесват начина на провеждане на хоспитирането и практическите занятия, съвременните методи в работата по дисциплината МОБЕЛ. Началните учители одобряват самостоятелността при реализиране на уроците. Отговорите, посочени от студентите, се отнасят по-скоро към лекционния курс и пряката работа на титуляр и асистент с тях. Те подкрепят оказването на съдействие и подробните препоръки, давани от титуляря, асистента и началния учител, обсъждането на разработеното учебно съдържание за урок в 1.–4. клас с тях. Отдават необходимото значение на нагледността при воденето на лекциите и упражненията от титуляря по дисциплината. Дават положителна оценка за изучаваната проблематика като нещо полезно и нужно на бъдещите педагози. Утвърждават необходимостта от провеждането от студентите на изследвания с учениците в 1.–4. клас при подготовката на курсова работа.

Таблица 1

14. Какво бихте запазили в обучението по дисциплината МОБЕЛ в началното училище?	Учител- ли	Студен- ти
• Подробните препоръки, давани от титуляря, асистента и началния учител		+
• Нагледността при воденето на лекции и упражнения		+
• Съдействието и компетентността на асистента		+
• Начина на провеждане на хоспитирането и практическите занятия	+	+
• Използването на съвременни методи при работата по дисциплината МОБЕЛ в началното училище	+	+
• Изучаването на теоретичната основа и избраната от титуляря проблематика		+
• Провежданите с ученици изследвания		+
• Самостоятелността на студентите при реализиране на уроците	+	

Получените данни в отговор на **въпрос 15** (*Повишава ли се мотивацията на студентите педагози за работа по дисциплината МОБЕЛ в началното училище в процеса на изучаването ѝ?*) сочат, че 20% от учителите са по-скоро скептични относно повишаването на мотивацията на студентите при изучаването на дисциплината МОБЕЛ. 50% не могат да преценят и да вземат отношение по въпроса и само 25% смятат, че мотивацията на студентите за работа по дисциплината МОБЕЛ в началното училище се повишава. Обратно на тези резултати, студентите отчитат над 80% повишаване на желанието и мотивацията си за работа по дисциплината вследствие изучаването ѝ.

Фигура 14

В отговор на **въпрос 16** (*Подобрява ли се стилът на самостоятелна работа на студентите педагози като резултат от изучаването на дисциплината МОБЕЛ в началното училище?*) над 90% от студентите отчитат подобряване стила на самостоятелната им работа в резултат на изучаването на дисциплината МОБЕЛ в началното училище. Учителите също отчитат прогрес в самостоятелната работа на педагозите в контекста на работата си с тях, като над 50% отчитат положителен отговор на 16 въпрос.

Фигура 15

В отговор на **въпрос 17** (*Ще се интересуват ли студентите педагози от интерпретираната проблематика след приключване на изучаването на тази учебна дисциплина, според Вас?*) $\frac{1}{4}$ от учителите отчитат, че студентите педагози биха се интересували от интерпретираната проблематика след приключване на изучаването на тази учебна дисциплина, $\frac{1}{4}$ са избрали отговор „не“, а половината (50%) от тях не могат да преценят. 34% от студентите споделят, че биха се интересували от интерпретираната проблематика след приключване на изучаването на тази учебна дисциплина.

Фигура 16

В отговор на **въпрос 18** (*Какво трябва да се промени в обучението по МОБЕЛ в началното училище?*) препоръките на началните учители са не само в контекста на изучаването на дисциплината МОБЕЛ в началното училище, а са обвързани и с подготовката и работата на педагозите. Учителите препоръчват постигане на по-добра теоретична подготовка на студентите, реализиране на по-динамични, по-емоционални уроци и по-широко използване на съвременните технологии (ИКТ) в училище. И студенти, и учители се обединяват около увеличаването броя на практическите часове, които се отделят за апробиране на методически варианти на уроци. Както препоръките на базовите учители, така и тези на студентите са ориентирани към увеличаване като брой на часовете за хоспитиране и практически занятия и идеи за тяхното реализиране, към подобряване взаимодействието между висше училище и базово училище. Студентите препоръчват още: да им се даде възможност сами да избират училище при реализиране на уроците, да се поставят по-високи критерии за оценяване на постиженията на учениците, да се използват повече алтернативни методи на преподаване, да имат възможност да реализират уроци от първи до четвърти клас, да реализират уроците си пред всички свои колеги, да им се предоставят повече възможности за творческа работа.

Таблица 2

18. Какво трябва да се промени в обучението по МОБЕЛ в началното училище?	Начални учители	Студенти
• По-голям брой часове по хоспитиране и практически занятия	+	+
• Студентите сами да избират училище при реализиране на уроците		+
• По-високи критерии за оценяване на постиженията на учениците		+
• Взаимодействие между училище и университет	+	+
• Наблягане повече на практическата подготовка		+
• Студентите да апробират уроци в класовете от 1. до 4.		+
• Повече алтернативни методи на преподаване		+
• Подобряване теоретичната подготовка на студентите	+	
• Студентите да реализират уроците си пред всички свои колеги.		+
• Възможности за повече творческа работа		+
• Студентите да направят уроците си по-емоционални, да използват повече ИКТ, да са по-нагледни и динамични.	+	

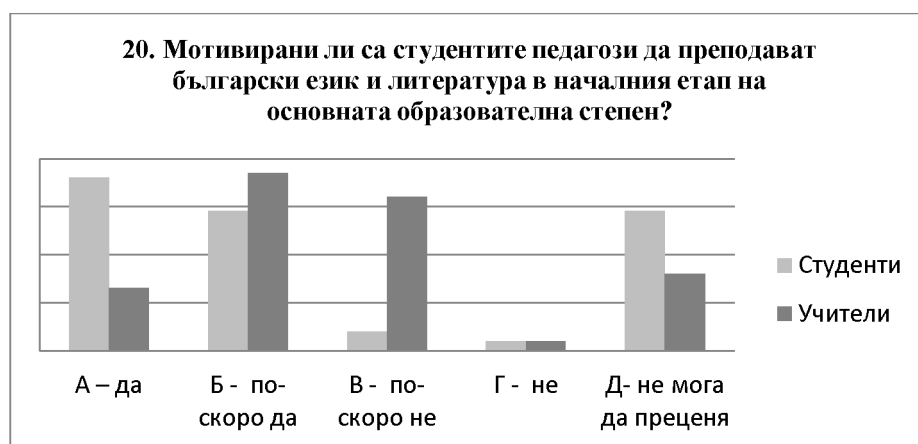
На **въпрос 19** (*Методическата подготовка на студентите педагози според Вас е на високо научно равнище*) 25% от базовите учители отчитат, че методическата подготовка на студентите не е на достатъчно високо ниво. Над 80% от студентите, обаче, дават положителна самооценка за методическата си подготовка и тази на колегите си. Отговорите на учителите може да се обяснят с дългогодишната им работа с изучаваната проблематика и високото научно равнище на методическата им подготовка, в сравнение с тази на студентите педагози. Изучавали дисциплината един семестър, студентите са с висока самооценка за подготовката си и с желание да работят по посока себеразвитие и задълбочаване на знанията за изучаваната проблематика. Една голяма част – 60% – от учителите считат, че студентите притежават високо научно ниво на методическа подготовка в резултат на изучаването на дисциплината.

Фигура 17

В отговор на **въпрос 20** (*Мотивирани ли са студентите педагози да преподават български език и литература в началния етап на основната образователна степен?*) над 50% от студентите посочват, че са мотивирани да преподават български език и литература в началното училище след завършване на висшето си образование. Много е малък процентът отговори, разположени в отрицателната скала – едва 4% от тях не биха се занимавали с това. Около 50% от началните учители отбелязват вследствие на своите наблюдения, че е налице мотивация у студентите педагози за работа в началния етап на основната образователна степен и по-конкретно – за преподаване по български език и литература. 30% от базовите учители смятат, че студентите по-скоро нямат мотивация да се занимават с това. 30% от студентите не могат да преценят дали това е тяхното поприще или не.

Фигура 18

Заклучение

Основните изводи, до които води анализът на резултатите от изследването, са следните:

1. Мненията на анкетираните начални учители относно общопедагогическата подготовка на студентите педагози са твърде нееднозначни. Това може да се дължи както на различни изисквания към методическата, езиковата и педагогическата подготовка, от тяхна страна, към студентите педагози, така и от индивидуалните заложби, способности и знания и умения на студентите, които те са приложили по време на апробирането на уроците си по български

език и литература. Трябва да се отбележи, че повече от половината респонденти изказват, ако не пълно, то поне частично удовлетворение от общо педагогическата подготовка на студентите педагози. Според преобладаващата част от анкетираните учители познанията на студентите педагози са се обогатили в резултат на изучаване на дисциплината МОБЕЛ в началния етап на основната образователна степен.

2. Мненията на анкетираните студенти от специалност Педагогика са изключително сходни, като се забелязва тенденция към завишена самооценка по въпроси, свързани с тяхната методическа, езикова и педагогическа подготовка, за което може да се съди от големия дял натрупвания на отговори в положителната скала.

3. На основата на анализа на получените резултати може да се твърди, че са налице предпоставки за успешно и ползотворно взаимодействие между студентите педагози и началните учители от базовите училища, тъй като и двете страни осъзнават необходимостта от взаимопомощ за по-ефективното реализиране на уроците по български език и литература.

4. Студентите педагози в много висока степен осъзнават потребността от подкрепата и съдействието на преподавателя по „Методика на обучението по български език и литература в началния етап на основната образователна степен“ за успешното реализиране на уроците им.

5. Студентите педагози са силно мотивирани да се реализират като начални учители по български език и литература, но според една голяма част от началните учители все още трябва да се работи, за да се повиши степента на мотивираността им.

6. За да бъде успешна професионалната реализация на студентите педагози, следва да се работи по посока подобряване контактите между висшето училище и преподавателите от базовите училища.

7. Учители и студенти считат, че е налице добър баланс между теория и практика в процеса на обучение по дисциплината МОБЕЛ.

8. Студентите от специалност Педагогика в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ имат необходимата готовност за преподаване като начални учители по български език и литература, но се нуждаят от подкрепата на по-висококвалифицирани кадри в областта.

9. Според анкетираните учители трябва да се работи в няколко основни насоки със студентите педагози (Използване на повече съвременни образователни технологии; Задържане на интереса им за бъдеща работа и мотивирането им като потенциални начални учители; Съобразяване в по-голяма степен с езиковото и литературното развитие на учениците).

10. Целите на дисциплината МОБЕЛ в началния етап на основната образователна степен са адекватни и съответстващи на тези на студентите, съвместяват се и се допълват успешно.

11. Отчита се добро междуличностно взаимодействие между титуляря на

дисциплината, асистента, базовите учители и студентите педагози. Препоръката е за по-добро съгласуване на изискванията на университетските преподаватели и работата на базовите учители.

12. Според анкетиранияте начални учители и студенти педагози в резултат на изучаването на дисциплината МОБЕЛ стилът на самостоятелна работа на студентите педагози значително се е подобрил.

13. Препоръчва се да се предвидят повече часове за хоспитиране и за преддипломна практика. Моделът на хоспитиране да се запази, тъй като то е добре замислено и реализирано.

ЛИТЕРАТУРА

- Георгиева, М. Обучението по български език в началното училище. Ш., 2002.
Георгиева, М. Обучението по български език в условия на билингвизъм. Ш., 2004.
Георгиева, М., Р. Йовева, Ст. Здравкова. Обучението по български език и литература в началното училище., Ш., ШУ, 2005.
Здравкова, Ст. Методика на обучението по български език в началното училище. П., Хермес, 1996.
Здравкова, Ст. Обучение в начална грамотност. Методическо ръководство. С., 1998.
Здравкова, Ст. Система на обучението по писане и краснопис. С., 1991.
Йовева, Р. Методика на литературното образование. Ш., 2000.
Иванова, Н. Литературата за деца и формирането на читателска култура в начална училищна възраст. С., 2012.
Иванова, Н. Обучението по български език и литература в мултикултурна среда в началния етап на основната образователна степен. С., 2010.
Иванова, Н. Съвременното обучение по български език и литература в началния етап на образование. Български език. Част първа. С., 2007.
Иванова, Н. Съвременното обучение по български език и литература в началния етап на образование. Литература. Част втора. С., 2008.

Постъпила декември 2013 г.

Рецензент: доц. д-р Бончо Господинов